

УДК [349.2 :351.74](477)

Валентина Василівна ГОНЧАРУК,

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
доцент кафедри трудового та господарського права факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ*

МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

31.10.2019 року набрав чинності закон України «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі» від 03.10.2019 року № 160-IX. Раніше на поліцейських розповсюджувалися норми Положення про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі, затвердженого постановою Верховної Ради України від 23.06.1995, № 243/95-ВР, яка з прийняттям вказаного закону, чинність втратила. Закон визначає підстави та порядок притягнення військовослужбовців та деяких інших осіб до матеріальної відповідальності за шкоду, завдану державному майну, у тому числі військовому майну, майну, залученому під час мобілізації, а також грошовим коштам, під час виконання ними службових обов'язків. Дія закону поширюється на військовослужбовців під час виконання ними обов'язків військової служби, військовозобов'язаних та резервістів під час проходження ними зборів, поліцейських, осіб рядового та начальницького складу, осіб начальницького складу Національного антикорупційного бюро України під час виконання ними службових обов'язків.

Закон надає визначення терміну «матеріальна відповідальність» та вказує, що це – вид юридичної відповідальності, який полягає в обов'язку військовослужбовців та деяких інших осіб покрити повністю або частково пряму дійсну шкоду, що було завдано з їх вини шляхом знищення, пошкодження, створення нестачі, розкрадання або незаконного використання військового та іншого майна під час виконання обов'язків військової служби або службових обов'язків, а також додаткове стягнення в дохід держави як санкція за протиправні дії у разі застосування підвищеної матеріальної відповідальності.

Відповідно до закону, притягнення особи до матеріальної відповідальності за завдану шкоду не звільняє її від дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності так само, як і переведення її до іншого місця служби чи звільнення з посади або служби. Особа може бути притягнута до матеріальної відповідальності протягом одного року з дня виявлення заподіяної шкоди.

Закон визначає обмежену, повну та підвищену матеріальну відповідальність військовослужбовців та деяких інших осіб за шкоду державі.

Нагадаємо, що згідно з положеннями закону України «Про прожитковий мінімум» від 15.07.1999 року № 966-XIV, прожитковий мінімум – це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних та культурних потреб особи. Прожитковий мінімум визначається нормативним методом у розрахунку на місяць на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення: 1) дітей віком до 6 років; 2) дітей віком від 6 до 18 років; 3) працездатних осіб; 4) осіб, які втратили працездатність. Прожитковий мінімум щорічно встановлюється Кабінетом Міністрів України та затверджується Верховною Радою України при прийнятті Державного бюджету України на рік. Станом на момент написання цієї роботи, відповідно до закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» від 23.11.2018 року № 2629-VIII, для працездатних осіб з 1 липня до 1 грудня – 2007 гривень.

Так, завдана з необережності шкода передбачає обмежену матеріальну відповідальність у розмірі не більше п'яти прожиткових мінімумів (10035 грн), установлених для працездатних осіб. За шкоду, що спричинила сплату військовою частиною штрафних санкцій, винувата особа несе матеріальну відповідальність у розмірі завданої шкоди, але не більше п'ятнадцяти прожиткових мінімумів (30105 грн). Такий же розмір обмеженої відповідальності передбачений і для командирів (начальників), дії яких порушили порядок обліку, зберігання, використання майна або не вжили заходів щодо запобігання його розкраданню, знищенню чи псуванню, чи задля притягнення винних осіб до відповідальності. Розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб, визначається на день видання наказу про притягнення особи до обмеженої матеріальної відповідальності.

Повну матеріальну відповідальність особи нестимуть у разі виявлення нестачі, розкрадання, умисного знищення, пошкодження чи іншого незаконного використання майна, в тому числі переданого під звіт для зберігання, перевезення, використання або для іншої мети, здійснення надлишкових виплат грошових коштів чи вчинення інших умисних протиправних дій; виявлення факту приписки в нарядах чи інших документах фактично невиконаних

робіт, викривлення звітних даних або обману держави в інший спосіб; завдання шкоди у стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин; вчинення діянь із ознаками кримінального правопорушення. Це ж стосується й випадків, коли особою надано письмове зобов'язання про взяття на себе повної матеріальної відповідальності за забезпечення цілісності майна та інших цінностей, переданих їй для зберігання або для інших цілей. Посадові особи, винні в незаконному звільненні зі служби чи переведенні поліцейського за шкоду, завдану у зв'язку з виплатами такій особі матеріального і грошового забезпечення за час вимушеного прогулу або різниці за час проходження служби на нижче оплачуваній посаді, несуть повну матеріальну відповідальність у судовому порядку.

Водночас закон визначає, що за шкоду, завдану розкраданням або втратою озброєння, зброї та боєприпасів до неї, особа несе підвищену матеріальну відповідальність у кратному співвідношенні до вартості такого майна, але не більше десятикратного розміру. При цьому, перелік військового та іншого майна, нестача або розкрадання якого відшкодовується винними особами у кратному співвідношенні до його вартості, визначатиме уряд.

Відтак, як висновок, можемо вказати, що матеріальна відповідальність поліцейських поділяється на обмежену, повну та підвищену. В свою чергу, вид відповідальності залежить від особливостей служби, посадових обов'язків працівників, способу заподіяння шкоди, ступеня і форми вини, стану особи, яка заподіяла шкоду, а також значення та виду майна.

Одержано 11.11.2019

УДК 658.5

Андрій Сергійович ДЯДІН,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри соціальних

та економічних дисциплін факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

СИНЕРГЕТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ В РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В основі синергетичної концепції лежать результати дослідження процесів організації і дезорганізації, де існують взаємозалежні й взаємообумовлені матеріальні об'єкти з рівноважною й